

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд на тема: „Взаимодействие на ситуационни и личностно-мотивационни фактори на конформното поведение при подрастващи от горна училищна възраст“

за придобиване на образователно-научна степен „доктор“ по област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.2. „Психология“

автор: Йовка Стефанова Ванчева – докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Психология“ при ЮЗУ „Н. Рилски“

Научният ръководител може, и следва да оцени не само дисертационния труд, но и личностните качества на докторанта. Йовка Ванчева е утвърден преподавател в областта на възрастовата и педагогическата психология, притежава висока психологична култура и професионалната компетентност. Тя работи от години по проблемите на конформното поведение, която е една от централните теми на нейните изследвания.

Въпросите, към които се обръща авторката в дисертационния труд са значими и актуални. Конформното поведение е сложен социално-психологичен феномен, който има различни измерения и ракурси. Човекът се формира в обществото под влиянието на другите. В същото време, като активен субект, взаимодействайки с тях, също оказва влияние върху междуличностните интеракции. Общувайки с другите, човек неминуемо е подложен на различни изпитания, които изискват от него да редува различни поведенчески (копинг) стратегии. Една от тях е конформизмът.

Търсенето на възрастовата специфика и измерения на този феномен е ценно за психологическата наука, и практика. Докторантката не се задоволява с това да опише конструкта конформизъм във възрастта на юношеството, а разкрива неговите детерминанти и каузалност. Това ми дава основание да направя извод за оригиналността на концепцията на дисертационния труд, а както се убедих – и за нейната отлична реализация.

Още в увода, Йовка Ванчева очертава сложността и феноменологията на конформизма. На стр. 1 много точно е отбелязано, че конформизмът е естествена проява на нашия живот и не може да се интерпретира само в положителен, или само в отрицателен аспект. Сложността на задачата идва

и от факта, че юношите търсят своята идентичност, изграждат Аз-концепцията си и конформизмът, както се оказва има важно значение за личностното развитие не само във визирания възрастов период, но и в следващите етапи на психо-социално развитие.

Научният труд има класическа структура и е разгърнат в обем от 187 страници.

Теоретичният обзор показва отлично познаване на конструкта конформизъм. Историческият преглед разкрива проучванията в различните школи: проследени са бихейвиористичните изследвания, социално-психологични експерименти от 30-те г. на XX век, когнитивния подход и др.

По-нататък авторката изследва понятията „конформизъм“ и „конформно поведение“, като са очертани техните параметри и контекстуалност. Анализират се и се сравняват различни модели и подходи. Представени са водещи концепции на автори като Иилис, Аш, Агода и др. Важен аспект на теоретичните проучвания е неконформизмът, за който има достатъчно основания да не бъде разглеждан като противоположност на конформизма.

Целесъобразно са диференцирани основните видове конформно поведение.

Основно внимание е отделено на ситуационните и личностни детерминанти на конформното поведение. Посочени са компонентите на ситуационните фактори влияещи върху конформното поведение като: състав на групата; възраст, пол и култура, и др. Обосновани са и личностни фактори като: самооценка; тревожност; интелектуално ниво; атрибуции и др.

Друг акцент е поставен върху разкриването на мотивацията на конформното поведение. Умело са интерпретирани основните теории.

Дизайнът на изследването е логически издържан и съгласуван в отделните му части (цели, хипотези, задачи). Целта, хипотезите и задачите са формулирани добре. Релевантни са избраните методи за емпиричното изследване и за статистическата обработка на данните. Ценен за настоящето изследване е и „Мотивационният модел на конформно поведение при подрастващите“.

В Анализът на резултатите (4 глава) най-напред се представят резултатите от пилотното изследване. Приложени са съответни статистически процедури.

Анализирани са ситуационни и личностно-мотивационните фактори на конформно поведение на подрастващите при влиянието на училищния клас. Сравняват се резултатите по неакцентирано и акцентирано нормативно влияние. Установени са корелационни връзки между конформизъм и значимост на групата. Тук, отново, авторката се проявява като отличен интерпретатор на емпирична фактология.

Разкрити са взаимовръзки между конформизма и значимостта на групата, и мотива за афилиация. Данните са онагледени с графики и таблици.

Резултатите са съпоставени по признака пол.

Друг аспект на анализа на резултатите е свързан с установяването на мотивационните фактори на конформно поведение на подрастващите, предизвикано от информационното влияние. Доказва се съответната хипотеза.

Интерпретирани са различни корелации от променливи, което задълбочава още повече текста.

Направените изводи и анализи обобщават мащабното проучване, и установяват устойчиви тенденции за съответната възраст. Същите имат безспорна научна и приложна значимост.

Самооценката на приносите в дисертационния труд дава обективна представа за постиженията на автора в реализираното научно-експериментално психологичното изследване.

Авторефератът отразява точно дисертационния труд.

В заключение: дисертационният труд е реализиран на високо научно равнище, което ми дава основание убедено да гласувам **ЗА** присъждането на образователно-научната степен „доктор” на Йовка Стефанова Ванчева по област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.2. „Психология“.

Благоевград

30.06.2015 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р С. Мавродиев)